

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrty senat)

z dne 8. maja 2025*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Člen 2(b) – Pojem ‚potrošnik‘ – Pogodba z dvojnim namenom – Kmet, ki je sklenil pogodbo o nakupu blaga, namenjenega tako njegovemu kmetijskemu gospodarstvu kot njegovemu gospodinjstvu – Notranji trg z električno energijo – Direktiva 2009/72/ES – Člen 3(7) – Priloga I, odstavek 1(a) – Gospodinjski odjemalec – Pogodba o dobavi električne energije za določen čas in po fiksni ceni – Pogodbena kazen za predčasno odpoved – Nacionalna ureditev, ki omejuje znesek te kazni na ‚stroške in odškodnine, ki izhajajo iz vsebine pogodbe‘“

V zadevi C-410/23, [Pielatak]ⁱ,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi, Poljska) z odločbo z dne 26. maja 2023, ki je na Sodišče prispela 3. julija 2023, v postopku

I. SA

proti

S. J.,

SODIŠČE (četrty senat),

v sestavi I. Jarukaitis (poročevalec), predsednik senata, N. Jääskinen, A. Arabadjiev, M. Condiñanzi, sodniki, in R. Frendo, sodnica,

generalni pravobranilec: A. Rantos,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za Evropsko komisijo O. Beynet, M. Owsiany-Hornung in T. Scharf, agenti,

* Jezik postopka: poljščina.

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2(b) in (c) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25) ter člena 3(5) in (7) Direktive 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES (UL 2009, L 211, str. 55) in Priloge I, odstavek 1(a) in (e), k tej direktivi.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo I. SA, dobaviteljem električne energije (v nadaljevanju: dobavitelj) in S. J., kmetom, glede plačila pogodbene kazni, ki jo je treba plačati, ker je zadnjenavedeni predčasno odpovedal pogodbo o dobavi električne energije, ki sta jo ti stranki sklenili za določeno obdobje in po fiksni ceni.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13

- 3 Člen 2 Direktive 93/13 določa:

„V tej direktivi:

[...]

- (b) ‚potrošnik‘ pomeni vsako fizično osebo, ki v pogodbah, zajetih s to direktivo, deluje za namene, ki so izven njene poslovne ali poklicne dejavnosti;
- (c) ‚prodajalec ali ponudnik‘ pomeni fizično ali pravno osebo, ki v pogodbah, zajetih s to direktivo, deluje za namene, ki sodijo v okvir njene poslovne ali poklicne dejavnosti, bodisi na javnopravnem bodisi zasebnopravnem področju.“

Direktiva 2009/72

- 4 V uvodnih izjavah 3, 7, 8, 51, 52, 54 in 57 Direktive 2009/72 je bilo navedeno:

„(3) Svobščine, ki jih Pogodba zagotavlja državljanom Unije [...] so možne le na popolnoma odprtem trgu, ki vsem potrošnikom omogoča svobodno izbiro dobaviteljev, vsem dobaviteljem pa, da svoje proizvode svobodno dobavljajo svojim odjemalcem.

[...]

(7) Komisija je v Sporočilu [Evropskemu svetu in Evropskemu parlamentu] z dne 10. januarja 2007 z naslovom „Energetska politika za Evropo“ [(COM(2007) 1 final)] poudarila pomen vzpostavitve notranjega trga z električno energijo in zagotavljanja enakovrednih pogojev za vsa elektroenergetska podjetja, ustanovljena v [Evropski] [s]kupnosti. [...]

(8) Za zagotovitev konkurence in oskrbe z električno energijo po najbolj konkurenčni ceni bi morale države članice in nacionalni regulativni organi spodbujati čezmejni dostop novih ponudnikov različnih energetskega virov in novih ponudnikov proizvodnje električne energije.

[...]

(51) Interesi potrošnikov bi morali biti v središču te direktive, kakovost storitev pa bi morala biti osrednja odgovornost za elektroenergetska podjetja. Že obstoječe pravice potrošnikov je treba okrepiti in zaščititi, vključevati pa bi morale tudi večjo preglednost. Varstvo potrošnikov bi moralo zagotoviti, da lahko vsi potrošniki na področju Skupnosti izkoristijo prednosti konkurenčnega trga. Pravice [Spoštovanje pravic] potrošnikov bi morale uveljavljati [zagotoviti] države članice ali regulativni organi, kadar država članica tako določi.

(52) Potrošnikom bi morale biti na voljo jasne in razumljive informacije o njihovih pravicah, povezanih z energetskega sektorjem. [...]

[...]

(54) Večje varstvo potrošnikov je zagotovljeno z razpoložljivostjo učinkovitih pravnih sredstev za reševanje sporov za vse potrošnike. [...]

[...]

(57) Spodbujanje poštene konkurence in lahkega dostopa za različne dobavitelje ter omogočanje zmogljivosti za novo proizvodnjo električne energije bi morala biti nadvse pomembna za države članice, da bodo lahko potrošniki v celoti izkoristili priložnosti, ki jih prinaša liberaliziran notranji trg z električno energijo.“

5 Člen 1 te direktive, naslovljen „Vsebina in področje uporabe“, je določal:

„Ta direktiva določa skupna pravila za proizvodnjo, prenos, distribucijo in dobavo električne energije, ki vključujejo določbe za varstvo potrošnikov, namenjena pa so izboljšanju in integraciji konkurenčnih trgov z električno energijo v Skupnosti. [...]“

6 Člen 2 navedene direktive je vseboval te opredelitve:

„Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[...]

7. ‚odjemalec‘ pomeni trgovca ali končnega odjemalca električne energije;

[...]

9. ‚končni odjemalec‘ pomeni odjemalca, ki kupuje električno energijo za svojo lastno rabo;
10. ‚gospodinjski odjemalec‘ pomeni odjemalca, ki kupuje električno energijo za svojo lastno rabo v gospodinjstvu, in ne vključujejo trgovskih ali poklicnih dejavnosti;
11. ‚negospodinjski odjemalec‘ pomeni fizično ali pravno osebo, ki kupuje električno energijo, ki ni namenjena za rabo v lastnem gospodinjstvu, in vključuje proizvajalce in trgovce na debelo;
12. ‚upravičeni odjemalec‘ pomeni odjemalca, ki lahko kupuje električno energijo od dobavitelja po lastni izbiri v smislu člena 33;

[...]“

- 7 Člen 3 te direktive, naslovljen „Obveznosti javnih storitev in varstvo odjemalcev“, je v odstavkih 5 in 7 določal:

„5. Države članice zagotovijo, da:

- (a) kadar želi odjemalec ob spoštovanju pogodbenih pogojev zamenjati dobavitelja, zadevni operater(ji) spremembo izvrši(jo) v treh tednih, in
- (b) so odjemalci upravičeni do prejetja vseh relevantnih podatkov o porabi.

Države članice zagotovijo, da imajo odjemalci, brez diskriminacije glede na stroške, vloženi trud ali čas, pravice iz točk (a) in (b).

[...]

7. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zaščitijo končne odjemalce in poskrbijo zlasti za ustrezne nadzorne ukrepe za zaščito ranljivih odjemalcev. [...] Zagotovijo visoko raven varstva potrošnikov, zlasti glede preglednosti splošnih pogodbenih pogojev, splošnih informacij in mehanizmov za reševanje sporov. Države članice upravičenim odjemalcem zagotovijo dejansko možnost enostavne zamenjave dobavitelja. Vsaj kar zadeva gospodinjske odjemalce, ti ukrepi vključujejo ukrepe, navedene v Prilogi I.“

- 8 Člen 33 Direktive 2009/72, naslovljen „Odprtje trga in vzajemnost“, je v odstavku 1 določal:

„Države članice zagotovijo, da se za upravičene odjemalce štejejo:

[...]

(c) od 1. julija 2007, vsi odjemalci.“

- 9 Člen 37 te direktive, naslovljen „Naloge in pooblastila regulativnih organov“, je v odstavku 1 določal:

„Regulativni organ ima naslednje naloge:

[...]

(l) spoštovati pogodbeno svobodo v zvezi s pogodbami o prekinljivi oskrbi in dolgoročnimi pogodbami, če so v skladu s pravom Skupnosti in nacionalnim pravom ter politiko Skupnosti; [...]"

10 Priloga I k tej direktivi, naslovljena „Ukrepi za varstvo potrošnikov“, je v odstavku 1 določala:

„Ne da bi to posegalo v pravila Skupnosti o varstvu potrošnikov, zlasti v Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo [(UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 319)] in Direktivo Sveta [93/13], je namen ukrepov iz člena 3 zagotoviti odjemalcem:

(a) pravico do pogodbe z njihovim dobaviteljem električne energije, ki določa:

[...]

– trajanje pogodbe, pogoje za podaljšanje in prenehanje storitev in pogodbe ter če je dovoljen brezplačen odstop od pogodbe,

[...]

Pogoji morajo biti pravični in znani vnaprej. V vseh primerih je treba te podatke zagotoviti pred sklenitvijo ali potrditvijo pogodbe. [...]

[...]

(e) da se jim zamenjava dobavitelja ne zaračuna;

[...]"

11 Direktiva 2009/72 je bila v skladu s členom 72, prvi odstavek, Direktive 2019/944 razveljavljena in nadomeščena, z učinkom od 1. januarja 2021, z Direktivo (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (UL 2019, L 158, str. 125).

Direktiva 2011/83/EU

12 V uvodni izjavi 17 Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2011, L 304, str. 64) je navedeno:

„Opredelitev pojma potrošnik bi morala zajeti fizične osebe, ki delujejo zunaj svoje trgovske, poslovne ali obrtne dejavnosti ali poklica. Vendar bi morala v primeru pogodb z dvojnim namenom ta oseba šteti kot potrošnik, kadar je pogodba sklenjena deloma za namene dejavnosti in deloma zunaj okvira trgovske dejavnosti te osebe, namen trgovske dejavnosti pa je tako omejen, da ne prevladuje v celotnem kontekstu pogodbe.“

Direktiva 2019/944

- 13 V uvodni izjavi 1 Direktive 2019/944 je navedeno:

„Potrebnih je več sprememb Direktive [2009/72]. Zaradi jasnosti bi bilo treba navedeno direktivo prenoviti.“

- 14 Člen 12 Direktive 2019/944, naslovljen „Pravica do zamenjave in pravila o pristojbinah v zvezi z zamenjavo“, v odstavkih 2 in 3 določa:

„2. Države članice zagotovijo, da se vsaj gospodinjskim odjemalcem in malim podjetjem v zvezi z zamenjavo ne zaračunajo nobene pristojbine.“

3. Države članice se lahko z odstopanjem od odstavka 2 odločijo, da bodo dobaviteljem ali udeležencem na trgu, dejavnim na področju agregiranja, dovoljevale zaračunavati odstopnino odjemalcem, kadar ti odjemalci po lastni volji odpovedo pogodbo o dobavi s fiksno ceno električne energije, sklenjeno za določeno obdobje, pred njenim potekom, pod pogojem, da so pristojbine del pogodbe, ki jo je odjemalec sklenil po lastni volji, in če je odjemalec o takšnih pristojbinah jasno obveščen pred sklenitvijo pogodbe. Take pristojbine so sorazmerne in ne presegajo neposredne gospodarske škode, ki jo zaradi odjemalčeve odpovedi pogodbe utрпи dobavitelj ali udeleženec na trgu, dejaven na področju agregiranja, vključno s stroški paketnih naložb ali storitev, ki so bile za odjemalca že opravljene kot del pogodbe. Dokazno breme neposredne gospodarske škode nosi dobavitelj ali udeleženec na trgu, dejaven na področju agregiranja, dopustnost odstopnine pa nadzoruje regulativni organ ali kateri koli drug pristojni nacionalni organ.“

Poljsko pravo

- 15 Ustawa –Prawo energetyczne (energetski zakon) z dne 10. aprila 1997 (Dz. U. št. 54, pozicija 348) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: energetski zakon), v členu 4j(3a) določa:

„Končni odjemalec lahko odpove pogodbo, sklenjeno za določeno obdobje, na podlagi katere mu energetsko podjetje dobavlja plinasta goriva ali energijo, ne da bi moral plačati kakršne koli stroške ali odškodnine, razen tistih, ki izhajajo iz vsebine pogodbe, tako da energetskemu podjetju pošlje pisno obvestilo.“

- 16 Ustawa – Kodeks cywilny (zakon o civilnem zakoniku) z dne 23. aprila 1964 (Dz. U. št. 16, pozicija 93) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: civilni zakonik), v členu 483(1) določa:

„Pogodba lahko določa, da se odškodnina za škodo zaradi neizpolnitve ali nepravilne izpolnitve nedenarne obveznosti poravnava s plačilom določenega zneska (pogodbena kazen).“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 17 S. J. in dobavitelj sta 18. marca 2017 sklenila pogodbo o dobavi električne energije (v nadaljevanju: pogodba iz postopka v glavni stvari), h kateri so bili priloženi aneks 1 in splošni prodajni pogoji, ki so bili njen sestavni del.

- 18 Člen 7(2) te pogodbe je določal, da je bila ta sklenjena za določen čas do 31. decembra 2021 in da se bo dobava električne energije začela 1. januarja 2018. Odstavek 6 tega člena je določal, da mora odjemalec, zlasti če navedeno pogodbo odpove pred datumom, navedenim v tem odstavku 2, plačati pogodbeno kazen v skladu z načeli iz točke VI, od (1) do (3), teh splošnih prodajnih pogojev. V skladu s tem odstavkom 1 je znesek te kazni ustrezal vrednosti neporabljene električne energije, ki jo je odjemalec v isti pogodbi prijavil kot „predvideno količino energije“ za določeno odjemno mesto, po ceni na enoto 60 poljskih zlotov (PLN) (približno 14 EUR) na megavatno uro (MWh). Neporabljena količina energije je bila izračunana kot vsota ocenjene povprečne porabe energije za vsak mesec po odpovedi pogodbe iz postopka v glavni stvari, kolikor jih je ostalo do konca obdobja iz tega člena 7(2). Poraba električne energije, predvidena na odjemnem mestu, je bila 20 MWh na leto, odjemno mesto električne energije, določeno v aneksu 1 k tej pogodbi, pa je bilo kmetijsko gospodarstvo S. J.
- 19 S. J. je z dopisom z dne 5. maja 2017, ki je bil dobavitelju vročen 8. maja 2017, zadnjenavedenemu sporočil, da odstopa od pogodbe iz postopka v glavni stvari z uveljavljanjem zakonske pravice do odstopa od pogodbe, določene za potrošniške pogodbe. Poleg tega je predložil izjavo o odpovedi pravnim učinkom pomotoma sklenjene pogodbe in trdil, da ta pogodba ni veljavna.
- 20 Dobavitelj je v dopisu z dne 22. maja 2020 navedel, da meni, da te izjave nimajo učinka. Izdal je bremepis, s katerim je bil osebi S. J. odobren rok, ki se je iztekel 7. julija 2020, za plačilo zneska 4.700,22 PLN (približno 1.128 EUR) iz naslova pogodbene kazni, račun z dne 5. marca 2018 za znesek 254,33 PLN (približno 61 EUR) in popravek računa z dne 8. januarja 2020 za znesek 314,90 PLN (približno 75 EUR) iz naslova energije, dobavljene v obdobju od 1. do 10. januarja 2018.
- 21 Ker je S. J. plačilo teh zneskov zavrnil, je dobavitelj pri Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (okrajno sodišče glavnega mesta Varšava v Varšavi, Poljska) vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se S. J. naloži plačilo teh zneskov. To sodišče je tožbo zavrnilo. Po eni strani je menilo, da S. J. ni potrošnik in da torej ni mogel zakonito odstopiti od pogodbe iz postopka v glavni stvari na podlagi predpisov o varstvu potrošnikov. V zvezi s tem je med drugim navedlo, da pogodba iz postopka v glavni stvari kot odjemno mesto določa kmetijsko gospodarstvo S. J. in da čeprav je ta navedel, da je kupljena energija namenjena tudi njegovemu gospodinjstvu, to ne zadostuje za to, da bi bil opredeljen za potrošnika, saj je bilo v tej pogodbi določeno, da je namenjena osebam, ki niso potrošniki. Po mnenju navedenega sodišča je namreč uporaba ponudbe, namenjene odjemalcem, ki niso potrošniki, sama po sebi dokazovala, da je S. J. sklenil pogodbo iz postopka v glavni stvari kot prodajalec ali ponudnik in da se je ta pogodba neposredno nanašala na njegovo poklicno dejavnost, in sicer na njegovo kmetijsko gospodarstvo.
- 22 Isto sodišče je po drugi strani uporabilo člen 4j(3a) energetskega zakona, vendar je kljub temu menilo, da se zahtevku za plačilo pogodbene kazni ne sme ugoditi, saj je v skladu s členom 493(1) civilnega zakonika tako kazen mogoče določiti le v primeru neizpolnitve ali nepravilne izpolnitve nadenarne obveznosti, medtem ko je v obravnavanem primeru predmet dajatve kupca v primeru prodaje energije denarna dajatev, in sicer plačilo cene.
- 23 Poleg tega so bili zahtevki za plačilo za porabljeno energijo zavrtnjeni kot neutemeljeni, saj dobavitelj ni dobavil nobene količine energije.
- 24 Dobavitelj je zoper to sodbo vložil pritožbo pri Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi, Poljska), ki je predložitveno sodišče. Med drugim se sklicuje na kršitev člena 4j(3a) energetskega zakona in člena 483(1) civilnega zakonika.

- 25 Predložitveno sodišče navaja, da so se glede na izjave osebe S. J. predstavniki elektroenergetskega podjetja 18. marca 2017 pojavili na njegovem kmetijskem gospodarstvu in mu dali ponudbo za dobavo električne energije. Po njihovem nasvetu naj bi podpisal prazne obrazce, ki so mu bili predloženi, in naj bi konec aprila 2017 prejel kopijo pogodbe iz postopka v glavni stvari, v kateri so bili, prvič, podatki in aneksi drugačni od podatkov in aneksov ponudbe, ki mu je bila predložena, in drugič, informacije o predvideni porabi energije vnesene samovoljno. Zato naj bi z dopisom z dne 5. maja 2017 izrazil voljo po odstopu od te pogodbe.
- 26 V tem okviru se predložitveno sodišče sprašuje, prvič, ali ima S. J. status prodajalca oziroma ponudnika ali potrošnika in ali je zato njegov odstop od pogodbe veljaven. V zvezi s tem med drugim ugotavlja, da je Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (okrajno sodišče glavnega mesta Varšava v Varšavi) ugotovilo, da je v pogodbi iz postopka v glavni stvari kot naslovnik navedeno „kmetijsko gospodarstvo“ S. J. in da je zadnjenavedeno sodišče zgolj na podlagi člena 2(4) te pogodbe, ki določa, da je navedena pogodba namenjena osebam, ki niso potrošniki, ugotovilo, da S. J. tega statusa nima. Navaja tudi, da je treba v skladu s poljskim pravom kmeta šteti za prodajalca ali ponudnika, razen če svoje kmetijsko gospodarstvo upravlja za lastne potrebe.
- 27 Čeprav je treba v skladu s sodno prakso Sodišča status potrošnika ali prodajalca oziroma ponudnika v smislu Direktive 93/13 določiti glede na funkcionalno merilo, ki zajema presojo, ali zadevno pogodbeno razmerje spada v okvir dejavnosti, ki niso povezane z opravljanjem poklica, pa v obravnavanem primeru tako funkcionalno razlikovanje ne bi bilo mogoče, saj naj ne bi bilo sporno, da je bil predmet pogodbe iz postopka v glavni stvari nakup energije tako za zadevno kmetijsko gospodarstvo kot za gospodinjstvo S. J. Predložitveno sodišče poleg tega navaja, da pogodbe z dvojnimi namenoma v Direktivi 93/13 niso navedene in da čeprav se uvodna izjava 17 Direktive 2011/83 nanaša na to vrsto pogodbe, naj bi Sodišče zlasti v sodbi z dne 20. januarja 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), za ugotovitev, ali je podpisnika take pogodbe mogoče šteti za potrošnika, uporabilo drugačna merila od tistih, ki so navedena v tej uvodni izjavi 17.
- 28 Glede na te elemente se predložitveno sodišče sprašuje, kako je treba razlagati pojem „potrošnik“ v smislu člena 2(b) Direktive 93/13, če ima zadevna pogodba delno zasebni in delno poslovni namen.
- 29 Na drugem mestu, predložitveno sodišče ob ugotovitvi, da je glede na datum sklenitve pogodbe iz postopka v glavni stvari za rešitev spora, o katerem odloča, upoštevna Direktiva 2009/72, navaja, da sta možnost svobodne zamenjave dobavitelja energije in posebno varstvo potrošnikov med načeli, določenimi v tej direktivi, in da je možnost odstopa od pogodbe tesno povezana z zamenjavo dobavitelja. Možnost naložitve stroškov odjemalcu, če ta odpove pogodbo o dobavi energije, sklenjeno za določen čas, pa je po njegovem mnenju problematična z vidika jamstva, da lahko svobodno zamenja dobavitelja energije.
- 30 Iz člena 3(7) Direktive 2009/72 in Priloge I k tej direktivi naj bi izhajalo, da odjemalcu, ki je potrošnik, ni treba plačati ničesar v primeru zamenjave dobavitelja ali odstopa od pogodbe. Poleg tega naj bi ta člen 3(7) pomenil, da mora biti potrošniku zagotovljena možnost, da enostavno zamenja dobavitelja, ne da bi bil pri tem diskriminiran zaradi stroškov in ne da bi naložene finančne neugodnosti pomenile sredstvo samovoljne diskriminacije glede na druge ponudnike, tako da odjemalec dejansko ne more zamenjati dobavitelja.

- 31 Vendar naj člen 4j(3a) energetskega zakona, ki določa možnost, da se odjemalcu v primeru predčasne odpovedi pogodbe za določen čas naložijo stroški, ne bi vseboval izjeme za potrošnike. Postavljalo naj bi se torej vprašanje, ali je ta zakon v nasprotju z Direktivo 2009/72, natančneje z visoko ravno varstva potrošnikov, ki je določena v Prilogi I, odstavek 1(a) in (e), k tej direktivi in na katero se nanaša uvodna izjava 51 te direktive. V zvezi s tem predložitveno sodišče poudarja, da poljsko pravo omogoča naložitev pogodbenih kazni, vendar ne določa merila za njihov izračun, zlasti v smislu sorazmernosti s stroški, tveganji, ki nastanejo, ali nastalo škodo, kar naj bi bilo v nasprotju z zahtevami, določenimi zlasti s členom 3(7) navedene direktive. V praksi bi bile namreč take kazni lahko enake stroškom, ki bi se lahko zaračunali iz naslova dogovorjene dobave energije, kar bi dejansko oviralo možnost odpovedi takih pogodb.
- 32 V teh okoliščinah je Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali člen 2(b) in (c) Direktive [93/13] in v njem vsebovana opredelitev potrošnika ter uvodna izjava 17 Direktive [2011/83] zajemajo tudi kmeta, ki pogodbo o nakupu električne energije sklene hkrati za kmetijsko gospodarstvo in v zasebne namene za gospodinjstvo?
2. Ali je treba člen 3(5) in (7), uvodno izjavo 51 ter Prilogo I, odstavek 1(a) in (e), k Direktivi [2009/72], ki določajo, da se v primeru odstopa od pogodbe o dobavi elektroenergetskih storitev potrošnikom ne sme zaračunati nobena dajatev, razlagati tako, da nasprotujejo možnosti, da se odjemalcu električne energije, torej potrošniku, naloži pogodbeni kazni zaradi odstopa od pogodbe o dobavi električne energije, ki je bila sklenjena za določen čas (člen 4j(3a) energetskega zakona)?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 33 Najprej je treba poudariti, da čeprav se predložitveno sodišče v besedilu prvega vprašanja ne sklicuje le na točko (b) člena 2 Direktive 93/13, ki opredeljuje pojem „potrošnik“ v smislu te direktive, ampak tudi na točko (c) tega člena, v kateri je opredeljen pojem „prodajalec ali ponudnik“ v smislu navedene direktive, je iz tega besedila in obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno tudi, da želi to sodišče pridobiti razlago zgolj tega pojma „potrošnik“.
- 34 V teh okoliščinah je treba razumeti, da predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2(b) Direktive 93/13 v povezavi z uvodno izjavo 17 Direktive 2011/83 razlagati tako, da pod pojem „potrošnik“ v smislu te določbe spada kmet, ki sklene pogodbo o nakupu električne energije, ki je namenjena hkrati njegovemu kmetijskemu gospodarstvu in njegovi gospodinski uporabi.
- 35 V skladu s tem členom 2(b) je „potrošnik“ vsaka fizična oseba, ki v pogodbah, zajetih z navedeno direktivo, deluje za namene, ki so izven njene poslovne ali poklicne dejavnosti.
- 36 V zvezi s tem je Sodišče večkrat razsodilo, da je pojem „potrošnik“ v smislu tega člena 2(b) objektivni in neodvisen od konkretnih znanj, ki jih lahko ima zadevna oseba, ali od informacij, s katerimi ta dejansko razpolaga. Tako je treba status „potrošnika“ zadevne osebe določiti glede na funkcionalno merilo, ki zajema presojo, ali zadevno pogodbeno razmerje spada v okvir dejavnosti, ki niso povezane z opravljanjem poslovne ali poklicne dejavnosti (glej v tem smislu

sklep z dne 19. novembra 2015, Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, točka 27, in sodbo z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točka 30 in navedena sodna praksa).

- 37 Glede vprašanja, ali in – če je odgovor pritrdilen – v katerih primerih je oseba, ki je sklenila pogodbo z dvojnim namenom, in sicer pogodbo, ki se nanaša na blago ali storitev, namenjeno uporabi, ki se delno nanaša na njeno poslovno ali poklicno dejavnost, in ki torej le delno ni povezana s to dejavnostjo, vseeno lahko zajeta s pojmom „potrošnik“ v smislu navedenega člena 2(b), je Sodišče že poudarilo, da čeprav zgolj na podlagi besedila te določbe tega ni mogoče določiti, kontekst, v katerega je umeščena navedena določba, ne izključuje, da bi bilo v nekaterih primerih fizično osebo, ki sklene tako pogodbo, mogoče opredeliti kot „potrošnika“ v smislu iste določbe (glej v tem smislu sodbo z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točke od 31 do 39).
- 38 V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da je treba za zagotovitev spoštovanja ciljev, ki jim sledi zakonodajalec Unije na področju potrošniških pogodb, in doslednosti prava Unije zlasti upoštevati pojem „potrošnik“ iz uvodne izjave 17 Direktive 2011/83, v kateri je izrecno izražena volja zakonodajalca Unije glede opredelitve pojma „potrošnik“ v primeru pogodb z dvojnim namenom in iz katere izhaja, da če je pogodba sklenjena za namene, ki spadajo le delno v okvir poslovne ali poklicne dejavnosti zadevne osebe, in kadar je poslovni namen tako omejen, da v celotnem okviru te pogodbe ne prevladuje, bi bilo treba to osebo šteti za potrošnika (glej v tem smislu sodbo z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točke od 40 do 45).
- 39 Sodišče je poleg tega opozorilo, da je treba zaradi kogentne narave določb iz Direktive 93/13 in posebnih zahtev po varstvu potrošnikov pojem „potrošnik“ v smislu člena 2(b) te direktive razlagati široko, da se zagotovi polni učinek te direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točka 46).
- 40 V tem okviru je Sodišče poudarilo tudi, da je namen člena 2(b) Direktive 93/13 varstvo potrošnikov v primeru nepoštenih pogodbenih pogojev, zato ozke razlage pojma „potrošnik“ iz sodbe z dne 20. januarja 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), za določitev obsega pravil o pristojnosti, ki odstopajo in so določena v členih od 13 do 15 Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji, v primeru pogodbe z dvojnim namenom ni mogoče po analogiji razširiti na pojem „potrošnik“ v smislu člena 2(b) Direktive 93/13 (sodba z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točka 51).
- 41 Glede na te elemente je Sodišče razsodilo, da je treba člen 2(b) Direktive 93/13 razlagati tako, da pojem „potrošnik“ v smislu te določbe zajema osebo, ki je sklenila kreditno pogodbo, ki je namenjena uporabi, ki je delno povezana z njeno poslovno ali poklicno dejavnostjo, delno pa s to dejavnostjo ni povezana, skupaj z drugim kreditojemalcem, ki ni deloval v okviru svoje poslovne ali poklicne dejavnosti, kadar je poslovni namen tako omejen, da v celotnem okviru te pogodbe ne prevladuje (glej v tem smislu sodbo z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točka 53).

- 42 Iz navedenega izhaja, da je treba za ugotovitev, ali fizična oseba, ki sklene pogodbo z dvojnim namenom, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, deluje za namene, ki ne spadajo v okvir njene poslovne ali poklicne dejavnosti, in zato spada pod pojem „potrošnik“ v smislu člena 2(b) Direktive 93/13, preučiti, ali je poslovni namen te pogodbe tako omejen, da v njenem celotnem okviru ne prevladuje.
- 43 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča mora nacionalno sodišče, ki odloča v sporu o pogodbi, ki bi lahko spadala na področje uporabe Direktive 93/13, ob upoštevanju vseh dokazov in zlasti pogojev iz te pogodbe preveriti, ali je mogoče zadevno osebo opredeliti kot „potrošnika“ v smislu te direktive. Nacionalno sodišče mora pri tem upoštevati vse okoliščine obravnavanega primera, zlasti naravo blaga ali storitve, ki je predmet zadevne pogodbe, iz katerih je lahko razviden namen pridobitve tega blaga ali storitve (sodba z dne 8. junija 2023, YYY (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točka 55 in navedena sodna praksa).
- 44 Enako velja – kadar gre za pogodbo z dvojnim namenom – za presojo, prvič, obsega vsakega od obeh delov take pogodbe v njenem celotnem okviru in, drugič, prevladujočega cilja te pogodbe. Tako mora predložitveno sodišče, kadar gre za pogodbo z dvojnim namenom, preučiti vse okoliščine zadevne pogodbe in na podlagi objektivnih dokazov, ki jih ima na voljo, presoditi, v kolikšnem obsegu poslovni ali neposlovni namen te pogodbe v celotnem okviru te pogodbe prevladuje (glej po analogiji sodbo z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“), C-570/21, EU:C:2023:456, točki 56 in 58).
- 45 Posledično, čeprav je treba upoštevati pogoje zadevne pogodbe, ti sami po sebi ne morejo zadostovati za ugotovitev, ali je zadevna fizična oseba s sklenitvijo take pogodbe z dvojnim namenom delovala ali ni delovala za namene, ki ne spadajo v okvir njene poslovne ali poklicne dejavnosti. Vendar je treba glede na predmet pogodbe iz postopka v glavni stvari, ki se nanaša na nakup električne energije, pojasniti, da lahko ocena letne porabe električne energije, ki bi jo stranke določile na visoki ravni, pokaže, da je poslovni namen prevladujoč, medtem ko lahko nizka ocena porabe kaže na to, da je prevladujoči namen gospodinjska uporaba.
- 46 Glede na zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 2(b) Direktive 93/13 v povezavi z uvodno izjavo 17 Direktive 2011/83 razlagati tako, da pojem „potrošnik“ v smislu te določbe zajema kmeta, ki sklene pogodbo o nakupu električne energije, ki je namenjena hkrati njegovemu kmetijskemu gospodarstvu in njegovi gospodinjski uporabi, če je poslovni namen te pogodbe tako omejen, da v celotnem okviru navedene pogodbe ne prevladuje.

Drugo vprašanje

- 47 Najprej je treba poudariti, da iz predloga za sprejetje predhodne odločbe ni razvidno, kako bi bila razlaga člena 3(5) Direktive 2009/72, na katero se nanaša besedilo drugega vprašanja, upoštevana za rešitev spora o glavni stvari. V skladu s tem odstavkom 5(a) in (b) namreč države članice zagotovijo, prvič, da če želi odjemalec zamenjati dobavitelja ob upoštevanju pogodbenih pogojev, zadevni operater ali operaterji to zamenjavo izvršijo v treh tednih, in drugič, da imajo odjemalci pravico prejeti vse relevantne podatke o svoji porabi, pri čemer morajo biti te pravice odjemalcem podeljene brez diskriminacije glede na stroške, vloženi trud in čas.
- 48 Iz tega predloga pa je razvidno, da je bila pogodba iz postopka v glavni stvari odpovedana, preden bi začela veljati in preden je prišlo do kakršne koli dobave električne energije na njeni podlagi. V teh okoliščinah in ob tem, da predložitveno sodišče v zvezi s tem ni podalo pojasnila, iz ničesar ni razvidno, zakaj bi se spor o glavni stvari nanašal na primer spremembe dobavitelja. Prav tako nič

ne kaže na to, da bi se ta spor nanašal na to, da dobavitelj posreduje podatke o porabi. Poleg tega je pravica do enostavne zamenjave dobavitelja, ki jo imajo na podlagi člena 2, točka 12, Direktive 2009/72 v povezavi s členom 33 te direktive od 1. julija 2007 vsi odjemalci v smislu člena 2, točka 7, te direktive in glede katere predložitveno sodišče izraža dvome, ki utemeljujejo njegovo drugo vprašanje, posebej določena v členu 3(7) navedene direktive, ki je prav tako predmet tega vprašanja.

- 49 Prav tako se zdi, da zahtevana razlaga odstavka 1(e) Priloge I k Direktivi 2009/72, ki je prav tako navedena v besedilu drugega vprašanja, ni potrebna za rešitev spora o glavni stvari. Ta določba se namreč nanaša na primer zamenjave dobavitelja električne energije, medtem ko, kot je bilo ugotovljeno v prejšnji točki te sodbe, iz predloga za sprejetje predhodne odločbe ni razvidno, kako naj bi se ta spor nanašal na tak primer.
- 50 Dalje, opozoriti je treba, da pojem „potrošnik“, ki ga je predložitveno sodišče uporabilo v besedilu drugega vprašanja, v Direktivi 2009/72 ni opredeljen, vendar je Sodišče že ugotovilo, da ima ta pojem, ker v dani določbi te direktive ni navedeno nasprotno, v tej direktivi širok pomen in načeloma vključuje vsakega „končnega odjemalca“ v smislu člena 2, točka 9, navedene direktive, in sicer tako „gospodinjske odjemalce“ v smislu tega člena 2, točka 10, kot tudi „negospodinjske odjemalce“ v smislu navedenega člena 2, točka 11 (glej v tem smislu sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 35).
- 51 Vendar je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da je v središču vprašanj predložitvenega sodišča obseg ukrepa iz odstavka 1(a), peta alineja, Priloge I k Direktivi 2009/72. Ta priloga I pa se, kot izhaja iz člena 3(7), zadnji stavek, te direktive, natančneje nanaša na „gospodinjske odjemalce“ v smislu člena 2, točka 10, navedene direktive.
- 52 Nazadnje, iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, je razvidno, da pogodba iz postopka v glavni stvari ni bila sklenjena le za določen čas, ampak tudi za fiksno ceno za celotno trajanje te pogodbe.
- 53 Glede na te elemente je treba šteti, da predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(7) Direktive 2009/72 in odstavek 1(a) Priloge I k tej direktivi v povezavi z uvodno izjavo 51 te direktive razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki omogoča, da se gospodinjskemu odjemalcu naloži pogodbeni kazni, kadar predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določen čas in po fiksni ceni.
- 54 Pri razlagi določbe prava Unije je treba upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi njen kontekst in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je (sodbi z dne 7. junija 2005, VEMW in drugi, C-17/03, EU:C:2005:362, točka 41, in z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 32).
- 55 Na prvem mestu, v zvezi z besedilom določb, za razlago katerih je zaproseno, je treba opozoriti, da člen 3(7) Direktive 2009/72 zahteva, da države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zaščitijo končne odjemalce, zagotovijo visoko raven varstva potrošnikov, zlasti glede preglednosti splošnih pogodbenih pogojev, splošnih informacij in mehanizmov za reševanje sporov, ter zagotovijo, da lahko upravičeni odjemalec dejansko enostavno zamenja dobavitelja. Ta določba poleg tega določa, da – vsaj kar zadeva gospodinjske odjemalce – ti ukrepi vključujejo ukrepe, navedene v Prilogi I k navedeni direktivi.

- 56 Kot je razvidno iz te priloge I, odstavek 1(a), peta alineja, so med njimi ukrepi, katerih namen je zagotoviti, da imajo odjemalci pravico do pogodbe, sklenjene z njihovim dobaviteljem električne energije, v kateri med drugim „obstaja pogoj o odpovedi brez stroškov“.
- 57 Vendar je iz primerjave različnih jezikovnih različic Direktive 2009/72 razvidno, da je v tej določbi zgolj v francoski različici navedeno, da morajo države članice vsaj v zvezi z gospodinjskimi odjemalci sprejeti ukrepe, katerih namen je zagotoviti, da je v pogodbi, ki jo odjemalci sklenejo s svojim dobaviteljem električne energije, določena njihova pravica do brezplačne odpovedi te pogodbe. V vseh drugih jezikovnih različicah te direktive je namreč v navedeni določbi v bistvu navedeno le, da morajo države članice vsaj v zvezi z gospodinjskimi odjemalci sprejeti ukrepe, katerih cilj je zagotoviti, da imajo odjemalci pravico do pogodbe, sklenjene z njihovim dobaviteljem električne energije, v kateri je navedeno, ali je mogoče od te pogodbe odstopiti brez stroškov.
- 58 Vendar se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča formulacija določbe prava Unije, ki se uporablja v eni od jezikovnih različic, ne more uporabljati kot edina podlaga za razlago te določbe oziroma glede tega ne more imeti prednosti pred drugimi jezikovnimi različicami. Nujnost enotne uporabe in zato enotne razlage akta Evropske unije namreč izključuje, da bi se ta akt obravnaval ločeno v eni od svojih različic, ter zahteva, da ga je treba razlagati glede na splošno sistematiko in namen ureditve, katere del je (sodba z dne 30. junija 2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514, točka 36 in navedena sodna praksa).
- 59 Poleg tega je treba opozoriti, da je v zadnji alineji odstavka 1(a) Priloge I k Direktivi 2009/72 pojasnjeno, da morajo biti pogodbeni pogoji pravični in znani vnaprej ter da je treba podatke, našteje v tej določbi, v vseh primerih zagotoviti pred sklenitvijo ali potrditvijo pogodbe.
- 60 Iz teh elementov izhaja, da je v besedilu člena 3(7) Direktive 2009/72 in Priloge I, odstavek 1(a), k tej direktivi navedeno, da morajo države članice vsaj v zvezi z gospodinjskimi odjemalci sprejeti potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da lahko ti odjemalci, če tako želijo, dejansko enostavno zamenjajo dobavitelja. Poleg tega morajo sprejeti potrebne ukrepe za zagotovitev, da so pogodbeni določila poštena, da so sestavljena v jasnem jeziku in da so vnaprej sporočena, zato da lahko odjemalec razume njihov obseg pred podpisom pogodbe in da nanje svobodno in informirano privoli, kar tako ustreza pogoju preglednosti, ki ga določa to besedilo, ter da obstaja mehanizem za reševanje sporov, ki lahko nastanejo med temi odjemalci in njihovim dobaviteljem električne energije.
- 61 Na podlagi besedila teh določb pa ni mogoče ugotoviti, ali te določbe izključujejo možnost držav članic, da v svoji nacionalni ureditvi določijo, da se lahko gospodinjskemu odjemalcu naloži pogodbeni kazen, če predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določen čas in po fiksni ceni.
- 62 V zvezi s tem je treba zlasti poudariti, da dejstvo, da nacionalna ureditev omogoča, da taka pogodba določa, da bo treba v primeru predčasne odpovedi te pogodbe s strani odjemalca plačati pogodbeno kazen, ni nujno ovira za to, da bi lahko ta odjemalec dejansko enostavno zamenjal dobavitelja, kot to določa besedilo člena 3(7) Direktive 2009/72, če ta ureditev vsebuje instrumente, ki omogočajo zagotovitev spoštovanja pogojev, navedenih v točki 60 te sodbe, in zlasti nadzor nad zneskom take kazni (glej po analogiji sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 37). Tako zamenjavo namreč lahko prepreči bolj ta znesek kot sam načelni obstoj take kazni.

- 63 Na drugem mestu, v zvezi s kontekstom, v katerega sta umeščena člen 3(7) Direktive 2009/72 in Priloga I, odstavek 1(a), k tej direktivi, je treba najprej poudariti, da člen 3(5) te direktive določa, da se pri zamenjavi dobavitelja spoštujejo pogodbeni pogoji. V tem smislu člen 37(1)(l) navedene direktive regulativnim organom nalaga, da spoštujejo pogodbeno svobodo v zvezi s pogodbami o prekinljivi oskrbi in dolgoročnimi pogodbami, če so te v skladu s pravom Unije in politiko Unije.
- 64 Dalje, res je, da morajo države članice v skladu z odstavkom 1(e) Priloge I k Direktivi 2009/72 v povezavi s členom 3(7) te direktive vsaj v zvezi z gospodinjstskimi odjemalci sprejeti ukrepe, s katerimi zagotovijo, da se tem odjemalcem „zamenjava dobavitelja ne zaračuna“. Vendar iz tega ni mogoče sklepati, da Direktiva 2009/72 načeloma nasprotuje naložitvi pogodbene kazni, če gospodinjstski odjemalec predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določen čas in po fiksni ceni.
- 65 Če bi se namreč štelo, da odstavek 1(e) Priloge I k Direktivi 2009/72 pomeni, da tudi če gospodinjstski odjemalec predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določen čas in po fiksni ceni, mu ni mogoče nikoli naložiti pogodbene kazni, bi bilo to v nasprotju z besedilom te priloge I, odstavek 1(a), peta alineja, v večini njenih jezikovnih različic in bi glede na jezikovno različico te priloge, ki bi bila sprejeta, zadnjenavedeni določbi odvzelo polni učinek ali v Direktivi 2009/72 povzročilo protislovje.
- 66 Kadar pa je določbo prava Unije mogoče razlagati na več načinov, je treba dati prednost razlagi, s katero se ohrani njen polni učinek (sodbi z dne 24. februarja 2000, Komisija/Francija, C-434/97, EU:C:2000:98, točka 21, in z dne 23. novembra 2023, EVN Business Service in drugi, C-480/22, EU:C:2023:918, točka 37 in navedena sodna praksa). Poleg tega je treba v skladu s splošnim načelom razlage določbo, kolikor je mogoče, razlagati tako, da se ne vzbuja dvom o njeni veljavnosti (sodbi z dne 4. oktobra 2001, Italija/Komisija, C-403/99, EU:C:2001:507, točka 37, in z dne 21. septembra 2023, Stappert Deutschland, C-210/22, EU:C:2023:693, točka 47 in navedena sodna praksa).
- 67 Ugotoviti je torej treba, da se morebitni stroški za zamenjavo dobavitelja iz odstavka 1(e) Priloge I k Direktivi 2009/72 razlikujejo od stroškov, povezanih z odpovedjo pogodbe, iz točke (a) te določbe in da ta priloga I, odstavek 1(e), načeloma ne izključuje možnosti, da države članice ohranijo možnost, da v svoji nacionalni ureditvi določijo, da se lahko gospodinjstskemu odjemalcu naloži pogodbena kazen, če predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določeno obdobje in po fiksni ceni.
- 68 Poleg tega se je zakonodajalec Unije izrecno izrekel v tem smislu, ko je sprejel Direktivo 2019/944, kot je nedvomno razvidno iz člena 12(2) in (3) te direktive, ki v skladu z svojo uvodno izjavo 1 pomeni prenovitev Direktive 2009/72 in ki zadnjenavedeno nadomešča od 1. januarja 2021.
- 69 Nazadnje, v uvodni izjavi 51 Direktive 2009/72 je navedeno le, prvič, da bi morali biti interesi potrošnikov v središču te direktive, kakovost, storitev pa bi morala biti osrednja odgovornost za elektroenergetska podjetja; drugič, da je treba že obstoječe pravice potrošnikov okrepiti in zaščititi, vključevati pa bi morale tudi večjo preglednost; tretjič, da bi se z varstvom potrošnikov morale zagotoviti, da lahko vsi potrošniki izkoristijo prednosti konkurenčnega trga, in četrtič, da bi morale države članice ali regulativni organi, če tako določijo države članice, zagotoviti spoštovanje pravic potrošnikov. Ta uvodna izjava tako ne vsebuje nobene navedbe v smislu, da se državam članicam načeloma odvzame možnost, da v svoji nacionalni ureditvi določijo, da se lahko gospodinjstskemu odjemalcu naloži pogodbena kazen, če predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določeno obdobje in po fiksni ceni.

- 70 Po drugi strani pa je v uvodni izjavi 52 te direktive navedeno, da bi morale biti potrošnikom na voljo jasne in razumljive informacije o njihovih pravicah, povezanih z energetske sektorjem, v uvodni izjavi 54 te direktive pa je pojasnjeno, da morajo biti sredstva za reševanje sporov iz člena 3(7) navedene direktive na voljo za vse potrošnike.
- 71 Zato je treba ugotoviti, da iz konteksta, v katerega sta umeščena člen 3(7) Direktive 2009/72 in Priloga I, odstavek 1(a), k tej direktivi, ne izhaja, da bi te določbe načeloma nasprotovale nacionalni ureditvi, ki omogoča, da se gospodinjskemu odjemalcu naloži pogodbeni kazen, kadar predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določeno obdobje in po fiksni ceni. Nasprotno, iz navedenega konteksta v bistvu izhaja, da mora taka nacionalna ureditev, kot nakazuje že besedilo določb, ki jih je treba razlagati, zagotoviti, da imajo odjemalci, zlasti gospodinjski, pravico, da izberejo svojega dobavitelja, da so jasno in razumljivo obveščeni o svojih pravicah ter da lahko zagotovijo njihovo spoštovanje v okviru mehanizma za reševanje sporov (glej po analogiji sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 44).
- 72 Na tretjem mestu, glede ciljev, ki jim sledi Direktiva 2009/72, je Sodišče že navedlo, da je v skladu s členom 1 te direktive njen namen določiti skupna pravila za proizvodnjo, prenos, distribucijo in dobavo električne energije, ki vključujejo določbe za varstvo potrošnikov, namenjena pa so izboljšanju in integraciji konkurenčnih trgov z električno energijo v Uniji. V tem okviru in kot izhaja iz uvodnih izjav 3, 7 in 8 navedene direktive, so cilji te direktive med drugim vzpostavitev popolnoma odprtega in konkurenčnega notranjega trga z električno energijo, ki vsem odjemalcem omogoča, da svobodno izbirajo svoje dobavitelje, dobaviteljem pa, da svobodno oskrbujejo svoje odjemalce, spodbujanje konkurenčnosti na notranjem trgu, da se zagotovi dobava električne energije po najnižjih možnih cenah, in vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev na tem trgu z namenom dokončne vzpostavitve notranjega trga z električno energijo (sodba z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 73 V zvezi s tem je treba poudariti, da je Sodišče tudi že ugotovilo, da pogodbe o dobavi električne energije za določeno obdobje in po fiksni ceni lahko zagotovijo varstvo odjemalcev tako, da se jim zagotovi nizka in stabilna cena električne energije, s čimer se potrošnikom ponudi gotovost, da se stroški, ki jih bodo morali kriti, ne bodo spreminjali ves čas trajanja pogodbe. Vendar ima lahko zadevni dobavitelj električne energije, da bi izpolnil svoje obveznosti, ki izhajajo iz takih pogodb, posebne pristojbine, ki so mu lahko povzročile dodatne stroške v primerjavi s pogodbo za nedoločeno obdobje in brez fiksne cene, zlasti zato, da bi se zavaroval pred nestanovitnostjo stroškov na veleprodajnem trgu. Tako bi lahko možnost, da se v primeru predčasne prekinitve tovrstne pogodbe za določeno obdobje s fiksno ceno odjemalcu naloži pogodbeni kazen, dobavitelju omogočila, da nadomesti posebne stroške, ki mu nastanejo zaradi tovrstnih pogodb, hkrati pa bi se izognil temu, da bi moral na vse svoje odjemalce prenesti finančno tveganje, povezano s tovrstno pogodbo, kar bi lahko povzročilo višje cene električne energije za odjemalce in bi bilo navsezadnje v nasprotju s ciljem zagotavljanja najnižjih možnih cen za potrošnike (sodba z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 47).
- 74 Sodišče je dodalo, da je kljub vsemu treba upoštevati tudi splošni cilj Direktive 2009/72, in sicer dokončno oblikovanje notranjega trga z električno energijo, ter bolj specifične cilje, navedene v uvodnih izjavah 51 in 57 te direktive, in sicer zagotoviti, da imajo potrošniki koristi od konkurenčnega in liberaliziranega trga. Tako je ugotovilo, da bi bila uresničitev teh ciljev ogrožena, če bi nacionalna ureditev omogočala naložitev pogodbenih kazni, ki niso sorazmerne

s stroški, ki so nastali s pogodbo, vendar niso bili v celoti amortizirani zaradi predčasne odpovedi te pogodbe. Take kazni lahko namreč zadevne odjemalce umetno odvrnejo od predčasne odpovedi njihove pogodbe o dobavi električne energije za določeno obdobje in s fiksno ceno, zlasti z namenom zamenjave dobavitelja, in jim tako preprečujejo, da bi v celoti izkoristili konkurenčen in liberaliziran notranji trg z električno energijo (glej v tem smislu sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 48).

- 75 Te preudarke, ki jih je Sodišče podalo v okviru zadeve, ki se je nanašala na predčasno odpoved pogodbe o dobavi električne energije za določen čas in s fiksno ceno s strani negospodinjkega odjemalca, pa je mogoče prenesti na istovrstno pogodbo, sklenjeno z gospodinjstvom odjemalcem, saj Direktiva 2009/72 glede ciljev, na katere je bilo opozorjeno v točkah od 72 do 74 te sodbe, nikakor ne razlikuje glede na status zadevnega potrošnika.
- 76 Tako je v ciljih Direktive 2009/72 navedeno, da morajo imeti države članice načeloma možnost, da v svoji nacionalni ureditvi določijo, da se lahko gospodinjstvom odjemalcu, če predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določeno obdobje in po fiksni ceni, naloži pogodbena kazen, če so izpolnjeni splošni pogoji, ki izhajajo iz te direktive ter se nanašajo zlasti na potrebno obveščanje tega odjemalca in na obstoj mehanizma za reševanje sporov.
- 77 Ker pa se drugo vprašanje po navedbah predložitvenega sodišča nanaša na nacionalno ureditev, ki omogoča naložitev pogodbenih kazni, vendar ne določa merila za njihov izračun, zlasti v zvezi s sorazmernostjo s stroški, tveganji, ki nastanejo, ali nastalo škodo, je treba še pojasniti, da čeprav Direktiva 2009/72 ne vsebuje nobene navedbe v zvezi s tem, morajo države članice v skladu z ustaljeno sodno prakso svoje pristojnosti izvajati ob spoštovanju prava Unije in torej s tem ne smejo ogroziti polnega učinka Direktive 2009/72 (sodba z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 78 Vendar pa bi bil poni učinek Direktive 2009/72 ogrožen, če upravni ali sodni organ, ki odloča o zadevi – v okviru mehanizma reševanja sporov, ki ga morajo države članice v skladu s to direktivo določiti v korist odjemalcev električne energije – ne bi mogel opraviti ocene zneska pogodbene kazni, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, in po potrebi naložiti zmanjšanja kazni ali celo odprave te kazni, če bi se izkazalo, da je glede na vse okoliščine obravnavane zadeve njen znesek nesorazmeren glede na stroške, ki so nastali s pogodbo, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, vendar ti stroški niso v celoti amortizirani zaradi predčasne odpovedi te pogodbe, tako da bi taka pogodba v praksi povzročila odvzem bistva pravici končnega odjemalca, da lahko svobodno izbere svojega dobavitelja, in ogrozila cilje navedene direktive, na katere je bilo opozorjeno v točkah 72 in 74 te sodbe (glej po analogiji sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 51).
- 79 Čeprav je za takšno presojo sorazmernosti zneska take pogodbene kazni pristojen le nacionalni organ, ki odloča o morebitnem sporu, pa je treba za koristen odgovor predložitvenemu sodišču vseeno navesti, da se lahko za namene navedene presoje med drugim upošteva prvotno trajanje zadevne pogodbe, obdobje, ki je preostalo ob njeni odpovedi, količina električne energije, ki je bila kupljena zaradi izvršitve te pogodbe, vendar je odjemalec navsezadnje ne bo porabil, ter sredstva, ki bi jih imel razumno skrben dobavitelj, da bi omejil morebitne ekonomske izgube, ki bi mu nastale zaradi te predčasne odpovedi (glej po analogiji sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 52).

- 80 Iz navedenega izhaja, da člen 3(7) Direktive 2009/72 in odstavek 1(a) Priloge I k tej direktivi v povezavi z uvodno izjavo 51 te direktive ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, če taka ureditev zagotavlja, da je pogodbeni kazni, ki se lahko določi na njeni podlagi, poštena, jasna, sporočena vnaprej in svobodno sprejeta ter da obstaja možnost pravnega sredstva, upravnega ali sodnega, v okviru katerega lahko organ, ki odloča o zadevi, presodi sorazmernost te kazni glede na vse okoliščine primera in po potrebi naloži njeno znižanje ali odpravo (glej po analogiji sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 55).
- 81 Za koristen odgovor predložitvenemu sodišču je treba še pojasniti, da na eni strani ob upoštevanju te razlage ni pomembno, ali je S. J. v okviru spora o glavni stvari opredeljen kot „gospodinjski odjemalec“ v smislu člena 2, točka 10, Direktive 2009/72 ali kot „negospodinjski“ odjemalec v smislu člena 2, točka 11, te direktive, saj podobna razlaga velja, kadar negospodinjski odjemalec predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določeno obdobje in po fiksni ceni (glej v tem smislu sodbo z dne 11. januarja 2024, G (Stroški predčasne odpovedi), C-371/22, EU:C:2024:21, točka 55).
- 82 Ob tem in na drugi strani v skladu z odstavkom 1 Priloge I k Direktivi 2009/72 navedena razlaga ne posega v pravice, ki bi jih odjemalec, kot je S. J., glede na okoliščine primera lahko imel na podlagi ureditve Unije o varstvu potrošnikov, zlasti Direktive 93/13, če bi ta odjemalec poleg tega spadal pod pojem „potrošnik“ v smislu člena 2(b) zadnjenavedene direktive.
- 83 Glede na vse zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(7) Direktive 2009/72 in odstavek 1(a) Priloge I k tej direktivi v povezavi z uvodno izjavo 51 te direktive razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero mora gospodinjski odjemalec, če predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določen čas in po fiksni ceni, plačati pogodbeno kazni, določeno v pogodbi, če ta ureditev na eni strani zagotavlja, da je taka pogodbeni kazni poštena, jasna, sporočena vnaprej in svobodno sprejeta, in na drugi strani določa možnost pravnega sredstva, upravnega ali sodnega, v okviru katerega lahko organ, ki mu je zadeva predložena, presodi sorazmernost te kazni glede na vse okoliščine primera in po potrebi naloži njeno znižanje ali odpravo. Ta razlaga ne posega v pravice, ki bi jih tak odjemalec glede na okoliščine primera lahko imel na podlagi ureditve Unije o varstvu potrošnikov, zlasti Direktive 93/13, če bi bil ta odjemalec poleg tega zajet s pojmom „potrošnik“ v smislu člena 2(b) zadnjenavedene direktive.

Stroški

- 84 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

- 1. Člen 2(b) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah v povezavi z uvodno izjavo 17 Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta**

je treba razlagati tako, da

pojem „potrošnik“ v smislu te določbe zajema kmeta, ki sklene pogodbo o nakupu električne energije, ki je namenjena hkrati njegovemu kmetijskemu gospodarstvu in njegovi gospodinjski uporabi, če je poslovni namen te pogodbe tako omejen, da v celotnem okviru navedene pogodbe ne prevladuje.

2. Člen 3(7) in odstavek 1(a) Priloge I k Direktivi 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES v povezavi z uvodno izjavo 51 Direktive 2009/72

je treba razlagati tako, da

ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero mora gospodinjski odjemalec, če predčasno odpove pogodbo o dobavi električne energije, sklenjeno za določen čas in po fiksni ceni, plačati pogodbeno kazen, določeno v pogodbi, če ta ureditev na eni strani zagotavlja, da je taka pogodbeni kazen poštena, jasna, sporočena vnaprej in svobodno sprejeta, in na drugi strani določa možnost pravnega sredstva, upravnega ali sodnega, v okviru katerega lahko organ, ki mu je zadeva predložena, presodi sorazmernost te kazni glede na vse okoliščine primera in po potrebi naloži njeno znižanje ali odpravo. Ta razlaga ne posega v pravice, ki bi jih tak odjemalec glede na okoliščine primera lahko imel na podlagi ureditve Unije o varstvu potrošnikov, zlasti Direktive 93/13, če bi bil ta odjemalec poleg tega zajet s pojmom „potrošnik“ v smislu člena 2(b) zadnjenavedene direktive.

Podpisi